

Wise Mind AB

Specialistkurser för psykologer
www.wisemind.se

PERSONLIGHET OCH PERSONLIGHETSSTÖRNINGAR

- Utredning och diagnostik av vuxna och ungdomar

Kurskod: RA3290

Tid och plats

Den 23-24 september, 4-5 november och 2-3 december 2019, Stockholm, Ersta konferens & hotell.

Specialistkursen är ackrediterad/godkänd som 1 av 6 specialistkurser; som 1 fördjupningskurs inom klinisk vuxen, samt inom psykologisk behandling/psykoterapi.

Det kan innebära att kursen också kan tjäna som specialistkurs för andra inriktningar som breddkurs. Detta blir en bedömning utifrån hur kursen förhåller sig till vilka övriga kurser den blivande specialisten gått.

Syfte

Kursen syftar till ge psykologer fördjupad förmåga att genomföra personlighetsbedömningar med fokus på klinisk verksamhet, samt att utveckla förmågan att värdera forskning på området.

Kursen är en fördjupande specialistkurs för psykologer som önskar utveckla kompetensen i utredning av personlighetsstörningar. Särskild vikt läggs vid differentiering mellan normal, avvikande och störd personlighetsutveckling, i enlighet med kommande personlighetsstörningsmodell i ICD-11. Kursen ger en omfattande genomgång av den nya personlighetsstörningsmodellen i DSM-5, inklusive praktisk träning med det nya instrumentet Personality Inventory for DSM-5 (PID-5).

Kursen innehåller även en integrerande genomgång av instrument som t ex MMPI-2, TCI och NEO PI-R. Kursen har fokus på utredning av vuxna men innehåller även inslag om personlighetsutveckling och bedömning av personlighet hos ungdomar. Kurslitteraturen är en blandning av forskning inom personlighetspsykologi, utvecklingspsykologi, utvecklingspsykopatologi, evidensbaserad utredning och psykiatri.

Lärandemål

Kunskap och förståelse

Efter genomgången och godkänd kurs ska psykologen ha:

- Fördjupad kunskap om i vilken mån och på vilket sätt personlighet predicerar faktorer som t ex. livskvalité, arbetsprestation, och utnyttjande av psykisk och fysisk hälsovård.
- Fördjupad kunskap om teoretiska modeller och empiriska fynd kring etiologin för personlighet och personlighetsstörningar.
- Fördjupad kunskap om principerna för och bakgrunden till vanliga instrument för utredning av personlighet och personlighetsstörningar.
- Fördjupad kunskap om hur olika sätt att mäta personlighet relaterar till varandra.
- Kunskap om vanliga behandlingsmetoder för personlighetsstörningar.

Färdighet och förmåga

Efter genomgången och godkänd kurs ska psykologen ha:

- Fördjupad förmåga att administrera, poängsätta och summera psykometriska instrument för bedömning av personlighet och personlighetsstörningar.
- Fördjupad förmåga att kunna beskriva likheter och skillnader mellan vanliga instrument för bedömning av personlighet och personlighetsstörningar.
- Fördjupad förmåga att behärska utredning av personlighetsstörningar enligt DSM-5.
- Fördjupad förmåga att genomföra kvalificerade differentialdiagnostiska överväganden vid utredning av personlighetsstörningar.
- Kunna utforma förslag till insatser utifrån formulerad bedömning med hänsyn till individuella faktorer, vetenskaplig evidens, och flera olika behandlingsmodeller.

Värderingsförmåga och förhållningssätt

Efter genomgången och godkänd kurs ska psykologen:

- Ha fördjupad förmåga att värdera information från studier kring etiologin för personlighet och personlighetsstörningar.
- Ha fördjupad förmåga att tolka resultatet från instrument för bedömning av personlighet och personlighetsstörningar.
- Identifiera kliniskt-praktiska problemställningar i samband med utredning av personlighet och personlighetsstörningar.
- Identifierar relevanta etiska problemställningar i samband med personlighetsbedömningar och förhåller sig till dessa med professionell medvetenhet.

Innehåll

Kursen behandlar empiriska, praktiska och etiska faktorer i kliniskt arbete med personlighetsbedömningar, såsom datainsamling, analys, bedömning och återkoppling. Särskild träning sker i instrument relevanta för bedömning av personlighetsstörningar enligt DSM-5.

Kursens omfattning och upplägg

Kursen motsvarar 7.5 högskolepoäng och omfattar 6 heldagar uppdelade på tre tillfällen om vardera 2 heldagar. Totalt ingår 38 lärarledda lektionstimmar för

undervisning och 4 lektionstimmar för muntlig examination.
Undervisningsformerna är föreläsningar och fallseminarier avseende diagnostik.

Examination

Utbildningen kommer att bedömas som godkänd/icke godkänd. På föreläsningarna och vid examinationen föreligger obligatorisk närvaro. Max tre lektionstimmar frånvaro är möjlig att komplettera skriftligt. Frånvaro mer än tre timmar kan endast kompletteras genom att delta vid nästa tillfälle som kursen genomförs. Kursen examineras via muntlig examination och via enskild skriftlig hemtentamen.

Kursledare

Rickard Ahlberg, leg psykolog, Beroendecentrum i Örebro. Doktorand vid Psykiatriskt Forskningscentrum i Örebro

Examinator

Bengt Eriksson, fil. dr., leg psykolog, leg psykoterapeut och handledare

Utvärdering

Kursen utvärderas genom att kursdeltagarna skriftligt får skatta innehåll, presentation, pedagogik och återkoppling.

Behörighet

Leg psykolog

Litteratur

Epidemiologi

Obligatorisk litteratur (123s.)

- Cuijpers, P., Smith, F., Penninx, B. W., de Graaf R., ten Have, M., & Beekman, A. T. (2009). Economic costs of Neuroticism – A population based study. *JAMA Psychiatry*, 67, 1086-1093. 7s.
- Eaton, N. R., Krueger, R. F., & Oltmans, T. F. (2011). Aging and the structure and long-term stability of the internalizing spectrum of personality and psychopathology. *Psychology and Aging*, 26, 989-993. 4s.
- Grant, B. F., Goldstein, R. B., Huang, B., Stinson, F. S., Saha, T. D., Smith, S. M., Dawson, D. A., Pulay A. J., Pickering, R. P., & Ruan, W. J. (2008). Prevalence, correlates, disability, and comorbidity of DSM-IV borderline personality disorder: Results from the Wave 2 National Epidemiologic Survey on Alcohol and Related conditions. *The Journal of Clinical Psychiatry*, 69, 533-545. 12s.
- Kotov, R., Gamez, W., Schmidt, F., & Watson, D. (2010). Linking “big” personality traits to anxiety, depressive, and substance use disorders: a meta-analysis. *Psychological Bulletin*, 136, 768-821. 53s.

Roberts, B. W., Kuncel, N. R., Shiner, R., Caspi, A., & Goldberg, L. R. (2007). The power of personality: The comparative validity of personality traits, socioeconomic status, and cognitive ability for predicting important life outcomes. *Perspectives on Psychological Science*, 2, 313-345. 32s.

Rekommenderad litteratur

Goodwin, R. D., Hoven, C.W., Lyons, J. S., & Stein, M. B. (2002). Mental health service utilization in the United States. The role of personality factors. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, 37, 561-566. 5s.

Judge, T. A., & Ilies, R. (2002). Relationship of personality to performance motivation: a meta-analytical review. *Journal of Applied Psychology*, 87, 797-807. 10s.

Etiologi

Obligatorisk litteratur (125s.)

Berenz, E. C., Amstadter, A. B., & Aggen, S. H. (2013). Childhood trauma and personality disorder criterion counts: A co-twin control analysis. *Journal of Abnormal Psychology*, 122, 1070-1076. 6s.

Bornovalova, M. A., Huibregtse, B. M., Hicks, B. M., & McGue, M. (2013). Test of a direct effect of childhood abuse on adult Borderline personality disorder traits: A longitudinal discordant twin design. *Journal of Abnormal Psychology*, 122, 180-194. 14s.

Carpenter, R. W., Tomko, R. L., Trull, T. J. & Boomsma, D. I. (2013). Gene-environment studies and borderline personality disorder: A review. *Current Psychiatry Report*, 15, 1-12. 12s.

Distel, M. A. & Middeldorp, C. M. (2011). Life events and borderline personality features: the influence of gene-environment interaction and gene-environment correlation. *Psychological Medicine*, 4, 849-860. 11s.

Fazel, S., Bakiyeva, L., & Cnattingius, S. (2012). Perinatal risk factors in offenders with severe personality disorder: a population-based investigation. *Journal of Personality Disorders*, 26, 737-750. 13s.

Gjerde, L. C., Czajkowski, N. & Roysamb, E. (2012). The heritability of avoidant and dependent personality disorder assessed by personal interview and questionnaire. *Acta Psychiatr Scand*, 126, 448-457. 9s.

Hink, L. K., Rhee, S. H., Corley, R. P., Cosgrove, V. E, Hewitt, J. K., Schulz-Heik, R. K., Lahey, B. B., & Waldman, I. D. (2013). Iacono, W.G., Malone, S. M., & McGue, M. (2008). Behavioral disinhibition and the development of early-onset addiction: Common and specific influences. *Annual Review of Clinical Psychology*, 4, 325-348. 23s.

Kendler, K. S., Aggen, S. H., Knudsen, G. P., Roysamb, E., Neale, M. C., & Reichborn-Kjennerud, T. (2011). The structure of genetic and environmental risk factors for syndromal and subsyndromal common DSM-IV axis-I and all axis-II disorders. *American Journal of Psychiatry*, 168, 29-39. 10s.

Reichborn-Kjennerud, T., Czajkowski, N. et al. (2015). A longitudinal twin study of borderline and antisocial personality disorder traits in early to middle adulthood. *Psychological Medicine*, 45, 3121-3131. 10s.

Torgersen, S. (2009). The nature (and nurture) of personality disorders. *Scandinavian Journal of Psychology*, 50, 624-632. 8s.

Torgersen, S., Myers, J., Reichborn-Kjennerud, T., Roysamb, E., Kubarych, T. S, & Kendler, K. S. (2012). The heritability of cluster B personality disorders assessed both by personality interview and questionnaire. *Journal of Personality Disorders*, 26, 848-866. 18s.

Young, S. E., Friedman, N. P., Miyake, A., Wilcutt, E. G., Corley, R. P., Haberstick, B. C., & Hewitt, J. K. (2009). Behavioral disinhibition: Liability for externalizing spectrum disorders and its genetic and environmental relation to response inhibition across adolescence. *Journal of Abnormal Psychology, 118*, 117-130. 13s.

Rekommenderad litteratur

Bornovalova, M. A., Hicks, B. M., Iacono, W. G., & McGue, M. (2013). Longitudinal twin study of borderline personality disorder traits and substance use in adolescence: Developmental change, reciprocal effects, and genetic and environmental influences. *Personality Disorders: Theory, Research, and Treatment, 4*, 23-32. 9s.

Distel, M. A., Trull, T. J., Willemsen, G., & Vink, J. M. (2009). The five-factor model of personality and borderline personality disorder: A genetic analysis of comorbidity. *Biological Psychiatry, 66*, 1131-1138. 9s.

Krueger, R. F., Hicks, B. M., Patrick, C. J., Carlson, S. R., Iacono, W. G., & McGue, M. (2002). Etiologic connections among substance dependence, antisocial behavior, and personality: Modeling the externalizing spectrum. *Journal of Abnormal Psychology, 111*, 411-424. 13s.

Laceulle, O. M., Aggen, S. H. et al. (2013). Genetic and environmental influences on the longitudinal structure of neuroticism: a trait-state approach. *Psychological Science, 24*, 1780-1790. 10s.

Rosso, A.M. & Vitebori, P. (2015). Are maternal reflective functioning and attachment security associated with preadolescent mentalization? *Frontiers in Psychology, 6*, doi: 10.3389.

Diagnostik

Obligatorisk litteratur (255s.)

Al-Dajani, N., Granick, T. M., & Bagby, R. M. (2016). A psychometric review of the Personality Inventory for DSM-5 (PID-5): Current status and future directions. *Journal of Personality Assessment, 98*, 62-81. 19s.

Anderson, J. L., Sellbom, M., Bagby, R. M., Quilty, L. C., Veltri, C. O., Markon, K. E., & Krueger, R. F. (2012). On the convergence between PSY-5 domains and PID-5 domains and facets: Implications for assessment of DSM-5 personality traits. *Assessment, 20*, 286-294. 8s.

Asherson, P., Young, A. H. Et al. (2014). Differential diagnosis, comorbidity, and treatment of attention-deficit/hyperactivity disorder in relation to bipolar disorder and borderline personality disorder in adults. *Current Medical Opinion and Research, 30*, 1657-1672. 15s.

Caspi, A., Houts., R. M., Belsky, D. W., Gildman-Mellor., S. J., Harrington, H., Israel, S., Meier, M. H., Ramrakha, S., Shalev, I., Poulton, R., & Moffitt, T. E. (2014). The p factor: One general psychopathology factor in the structure of psychiatric disorders. *Clinical Psychological Science, 2*, 119-137. 18s.

Colins, O. F., Fanti, K., & Larsson, H., & Andershed, H. (2016). Psychopathic traits in early childhood: Further validation of the child problematic traits inventory. *Assessment*, e-pub Jan 4. 11s.

Israel, S., Moffitt, T. E., Belsky, D.W., Hancox, R. J., Poulton, R., Roberts, B., Thomson, W.M, & Caspi, A. (2014). Translating personality psychology to help personalize

- preventive medicine for young adult patients. *Journal of Personality and Social Psychology*, 106, 484-498. 14s.
- Kernberg, O. F., & Yeomans, F. E. (2013). Borderline personality disorder, bipolar disorder, depression, attention deficit/hyperactivity disorder, and narcissistic personality disorder. Practical differential diagnosis. *Bulletin of the Menninger clinic*, 77, 1-22. 21s.
- Khan, A. A., Jacobsson, K. C., Gardner, C. O., Prescott, C. A., & Kendler, K. S. (2005). Personality and comorbidity of common psychiatric disorders. *British Journal of Psychiatry*, 186, 190-196. 6s.
- Krueger, R. F., & Markon, K. E. (2014). The role of the DSM-5 personality trait model in moving toward a quantitative and empirically based approach to classifying personality and psychopathology. *Annual Review of Clinical Psychology*, 10, 7-25. 18s.
- Miller, J. D., Lynam, P., Few, L., & MacKillop, J. (2015). Pathological personality traits can capture DSM-IV personality disorder types. *Personality Disorders: Theory, Research, and Treatment*, 6, 32-40. 8s.
- Rodriguez-Seijas, C., Eaton, N. R., & Krueger, R. F. (2015). How transdiagnostic factors of personality and psychopathology can inform clinical assessment and intervention. *Journal of Personality Assessment*, 97, 425-435. 10s.
- Saulsman, L. M. & Page, A. C. (2004). The five-factor model and personality disorder empirical literature. A meta-analytical review. *Clinical Psychology Review*, 23, 1055-1085. 30s.
- Sharp, C., & Fonagy, P. (2015). Practitioner Review: Borderline personality disorder in adolescence – recent conceptualization, intervention, and implications for clinical practice. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 56, 1266-1288. 22s.
- Stepp, S. D., Yu, L., & Miller, J. D. (2012). Integrating competing dimensional models of personality: Linking the SNAP, TCI, and NEO using item response theory. *Journal of Personality Disorders*, 3, 107-126. 19s.
- Tyrer, P. et al. (2011). The rationale for the reclassification of personality disorder in the 11th revision of the International Classification of Diseases (ICD-11). *Personality and Mental Health*, 5, 246-259. 13s.
- Widiger, T. A. (2015). Assessment of DSM-5 personality disorder. *Journal of Personality Assessment*, 97, 456-466. 10s.
- Zimmerman, J. & Benecke, C. (2013). Assessing DSM-5 level of personality functioning from videotaped clinical interviews: A pilot study with untrained and clinically inexperienced students. *Journal of Personality Assessment*, 1-13. 13s.

Rekommenderad litteratur

- Chmura Kraemer, H. (2015). Research Domain Criteria (RDoC) and the DSM – Two methodological approaches to mental health diagnosis. *JAMA Psychiatry*, e-pub Nov 11. 2s.
- Hemphälä, M., Gustavsson, J. P., & Tengström, A. (2013). The validity of the health-relevant personality inventory (HP5i) and the Junior Temperament and Character Inventory (JTCI) among adolescents referred for a substance misuse problem. *Journal of Personality Assessment*, 95, 398-406. 8s.
- Israel, S., & Moffitt, T. E. (2014). Assessing conscientious personality in primary care: An opportunity for prevention and health promotion. *Developmental Psychology*, 50, 1475-1477. 2s.

- Martel, M. M., Goth-Owens, T. et al. (2010). A person-centered personality approach to heterogeneity in attention-deficit-hyperactivity disorder (AD/HD). *Journal of Abnormal Psychology, 119*, 186-196. 10s.
- Shedler, J. et al. (2011). Personality disorders in DSM-5. *American Journal of Psychiatry, 167*, 1026-1028. 2s.

Behandling

Obligatorisk litteratur (116s.)

- Carl, J. R., Gallagher, M. W., Sauer-Zavala, S. E., Bentley, K. H., & Barlow, D. H. (2014). A preliminary investigation of the effects of the unified protocol on temperament. *Comprehensive Psychiatry, 55*, 1426-1434. 18s.
- Fonagy & Bateman (2006). Mechanisms of change in mentalization-based treatment of BPD. *Journal of Clinical Psychology, 62*, 411-430. 19s.
- Kellogg & Young (2006). Schema therapy for borderline personality disorder. *Journal of Clinical Psychology, 62*, 445-458. 13s.
- Kushner, M. G., Wall, M. M., Maurer, E. W., Menk, J. S., & Menary, K. R. (2013). Modelling and treating internalizing psychopathology in a clinical trial: a latent variable structure equation modelling approach. *Psychological Medicine, 43*, 1611-1623. 12s.
- Lynch & Chapman (2006). Mechanisms of change in dialectical behavior therapy. *Journal of Clinical Psychology, 62*, 459-480. 19s.
- Massion, A. O., Dyck, I. R., Shea, M. T., Philips, K. A., Warshaw, M. G., & Keller, M. B. (2002). Personality disorders and time to remission in generalized anxiety disorder, social phobia, and panic disorder. *Archives of General Psychiatry, 59*, 434-440. 6s.
- Quilty, L. C., De Fruyt, F., Rolland, J. P., Kennedy, S. H., Rouillon, P. F., Bagby, R. M. (2008). Dimensional personality traits and treatment outcome in patients with major depressive disorder. *Journal of Affective Disorders, 108*, 241-250. 9s.
- Wilkinson, S., Waller, R., & Viding, E. (2015). Practitioner Review: Involving young people with callous unemotional traits in treatment - Does it work? A systematic review. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, e-pub dec 21. 20s.

Rekommenderad litteratur

- Newman, D.L, Moffitt, T. E., Caspi, A., & Silva, P. A. (1998). Comorbid mental disorders: Implications for treatment and sample selection. *Journal of Abnormal Psychology, 107*, 305-311. 7s.
- Spek, V., Nyklicek, I., Cuijpers, P., & Pop, V. (2008). Predictors of outcome of group and internet-based cognitive behavior therapy. *Journal of Affective Disorders, 105*, 137-145. 8s.

Totalt 608 s obligatorisk litteratur.

Referenslitteratur

- American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (5th ed.). Arlington, VA. American Psychiatric Publishing.
- PDM Task Force. (2006). *Psychodynamic Diagnostic Manual*. Silver Spring, MD: Alliance of Psychoanalytic Organisation

Pris

18 000 kr + moms inkl lunch och för- och eftermiddagsfika. Kursmaterial ingår inte. Kursdeltagarna skriver själva ut och tar med åhörarkopior, artiklar med mera.

Information och anmälan Anmälan görs på www.wisemind.se under Kontakt och kursanmälan. epostinfo@wisemind.se , mobil 0702652575. *Sista anmälningsdag 2 september 2019.*